

ใบความรู้ เรื่อง คิดแบบอุปบายปลุกเร้าคุณธรรม
 หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง พระพุทธศาสนา
 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 11 เรื่อง โยนิโสมนสิการแบบอุปบายปลุกเร้าคุณธรรม
 รายวิชา สังคมศึกษา 3 รหัสวิชา ส22101
 ภาคเรียนที่ 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

วิธีคิดแบบอุปบายปลุกเร้าคุณธรรม (หรือวิธีคิดแบบเร้ากุศล)

เมื่อเรามองดูกลุ่มเมฆบนฟ้า ตามองเห็น สมองรับรู้ และปรุงแต่งให้เราเห็นเป็นภาพต่าง ๆ บ้างก็เห็นเป็นภาพภูเขาปกคลุมด้วยหิมะลอยเลื่อนไปตามลม บางคนเห็นปุ๋ยเมฆขาวคิดถึงขนมถ้วยฟู บางคนเห็นเป็นภาพยักษ์อ้าปากนำเกลียดน่ากลัวจิตของเราปรุงคิดไปต่าง ๆ ตามประสบการณ์และวิธีคิด คนเราจึงมักจะเห็นสิ่งเดียวกัน แต่แปลความหมายแตกต่างกัน มองในแง่ดีก็ดูสวยงามมองในแง่ร้ายก็น่าเกลียด ไม่ชอบใจ ทั้ง ๆ ที่ความเป็นจริงอาจจะไม่ใช่สิ่งที่คิดก็ได้

วิธีคิดที่ถูกต้องแบบคาย ตามหลักโยนิโสมนสิการ วิธีหนึ่ง ได้แก่ วิธีคิดแบบอุปบาย หมายถึง การคิดในทางที่ดี ทางที่เป็นกุศล ซึ่งเกิดจากพื้นฐานทางจิตใจที่สะอาดผ่องใส ไม่ด้วยกิเลสและความทะยานอยาก แก่งแย่งแข่งขัน การคิดถูกวิธีจนเกิดกุศลธรรมนี้ เป็นการสติ และรู้เท่าทันความเป็นจริง แม้จะมองในแง่ดีแต่ก็ไม่ประมาทหรือหลงมกมาย

ปัจจุบันนี้ มีการฝึกคิดในทางบวก เพื่อสร้างกำลังใจให้กล้าเผชิญกับสถานการณ์และปัญหา ดั่งมีสำนวนที่ว่า เปลี่ยนวิกฤตให้เป็นโอกาส ช่วยให้ไม่ท้อถอยเกิดความคิดที่จะทางออกได้ดีขึ้น นอกจากนั้นคนที่คิดในทางที่เป็นกุศล จะมีมนุษยสัมพันธ์ดี ไม่หวาดระแวงหรือคิดร้ายถึงเพื่อนอย่างไรเหตุผล การอยู่ร่วมกันและการทำงานร่วมกันจะไม่มีทางประสบความสำเร็จ ถ้าคนในกลุ่มต่างมองกันในแง่ร้ายก็แล้วจะเสียเปรียบ เกีย่งงอนกันในทุกงานที่ทำ แต่ในทางกลับกัน ถ้าทุกคนในกลุ่มพยายามหาความสามารถของสมาชิกในกลุ่ม มอบหัวใจงานที่เขาถนัด ให้กำลังใจกัน ยอมรับคำวิจารณ์ของกันและกัน งานของกลุ่มก็จะสำเร็จได้ดีด้วย

ไม่ว่าจะเป็นคนสัตว์ ต้นไม้ แม่น้ำลำธาร สิ่งของต่าง ๆ ล้วนมีทั้งส่วนดีและส่วนเสีย มีทั้งด้านบวกและด้านลบ ผู้ที่มีปัญญาจึงพยายามค้นหาส่วนดีและมาใช้ให้เกิดคุณค่า เป็นประโยชน์ต่อชีวิตและภารกิจที่ปฏิบัติอยู่ การคิดในแง่ดีเป็นอุปบายอย่างหนึ่ง แปลตามศัพท์ว่า วิธีการอันแบบคายซึ่งนำไปสู่ความสำเร็จ ทั้งนี้มีไฉไลเหล่าเหลี่ยมกลโกง ซึ่งเป็นวิธีการของคนพาล

ที่มา : นายสมมาตร มีศิลป์. (2551).หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์ สกสค. ลาดพร้าว.